

LIVSMEDELSFÖRETAGEN
The Swedish Food Federation

Stockholm den 24 maj 2018

Till Livsmedelsverket

livsmedelsverket@slv.se

cc: satu.salmela@slv.se

Livsmedelsföretagens synpunkter på kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) nr 178/2002 (diariernr 2018/01249)

Livsmedelsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation för livsmedelsindustrin i Sverige. Vi verkar för att livsmedelsföretagen i Sverige karaktäriseras av högt anseende och mångfald samt har god tillväxt, lönsamhet och konkurrensförmåga. Livsmedelsföretagen har cirka 800 medlemsföretag som sysselsätter närmare 50 000 personer och som representerar alla typer av svenska livsmedelsföretag; små och stora, med svenska och utländska ägare, familjeägda, jordbrukskooperativ och börsnoterade.

Livsmedelsföretagen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på kommissionens förslag till ändringar i förordning (EG) nr 178/2002. Vi önskar gärna fortsätta en dialog med Livsmedelsverket och Näringsdepartementet under den behandling av förslaget som nu följer i rådet.

Sammanfattning

Livsmedelsföretagen välkomnar ambitionen att stärka förtroendet för EFSA och att förbättra kommunikationen kring livsmedelsrelaterade risker. Kommissionens förslag är emellertid ett förhastat och oproportionerligt svar på en politisk debatt kring några få kontroversiella substanser. Förslaget riskerar att få långtgående negativa konsekvenser för FoU-investeringar i svensk såväl som europeisk livsmedelsindustri, vilket går tväremot den brett förankrade ambitionen att öka – inte minska – sådana investeringar. Konsekvenserna av förslaget behöver utredas närmare innan det behandlas i rådet och på flera punkter behöver alternativa lösningar övervägas.

Livsmedelsföretagens synpunkter på förslaget

- **Behov av konsekvensutredning**

Det är förståeligt att kommissionen har velat lägga fram ett förslag redan i det här skedet, med tanke på att mandatperioden närmar sig sitt slut och den stora politiska press man är utsatt för i eftersvallet från glyfosatdebatten under 2017. Men det är orimligt och oacceptabelt att ett förslag som tveklöst kommer att få stora konsekvenser, framför allt vad gäller forskning och innovation inom livsmedelssektorn, inte har föregåtts av en sedvanlig konsekvensutredning. De skattningar av förslagets effekter som kommissionen gör i motiveringen till förslaget är illa underbyggda och kan ifrågasättas på åtskilliga punkter. Livsmedelsföretagen menar därför att det måste vara en svensk utgångspunkt i de kommande förhandlingarna att förslaget först måste genomgå en

konsekvensutredning innan en behandling i sak sker i rådet, även om detta innebär en försening i tidsplanen. Förhastade beslut om det här förslaget riskerar att leda till allvarliga försämringar i FoU-verksamheten inom europeisk livsmedelsindustri, i ett läge när det råder bred enighet om att denna verksamhet istället behöver öka markant för att på sikt kunna bibehålla en konkurrenskraftig livsmedelstillverkning inom EU (jfr synpunkterna nedan om de föreslagna nya öppenhetskraven).

- **Riskkommunikation**

Det är positivt att förslaget eftersträvar en förbättrad kommunikation kring risker och att detta innefattar mål om förbättrad dialog mellan alla berörda parter, samt mellan riskvärderare och riskhanterare. EFSA har under senare år gjort stora framsteg i sin kommunikation kring de riskvärderingar som EFSA ansvarar för. Det behövs dock bättre samordning med nationella myndigheter så att man uppnår en mer konsekvent kommunikation kring risker utifrån ett riskvärderingsperspektiv. Men framför allt krävs långt bättre kommunikation kring den riskhantering som sedan sker utifrån EFSA:s underlag, något som idag inte sker på ett systematiskt och samordnat sätt men som behövs för att återskapa ett förtroende för EU:s gemensamma system för att hantera livsmedelsrelaterade risker bland konsumenter och allmänhet.

- **Nya öppenhetskrav**

Det är välkommet och helt nödvändigt att ta initiativ för att stärka förtroendet för EFSA och att motverka det misstroende som tilltagit under senare år och som på sikt kan bli förödande för EFSA:s arbete som bas för den gemensamma livsmedelslagstiftningen inom EU. Den bärande tanken i just detta förslag, dvs att stärka förtroendet genom att offentliggöra de studier som EFSA baserar sina riskvärderingar på, är dock djupt problematisk på flera sätt.

För det första är det högst tveksamt om de grupper som är mest kritiska mot EFSA kommer att ha kapaciteten att läsa och ta till sig dessa vetenskapliga studier. Åtgärden riskerar därmed att inte uppnå det uttalade syftet att stärka förtroendet för EFSA.

För det andra innebär en publicering av sådana studier, som kostar de berörda företagen stora summor, att samtliga konkurrenter både inom och utanför EU får tillgång till deras underlag vilket innebär en avgörande konkurrensnackdel för de ansökande företagen. Förslaget innebär förvisso att det ska finnas möjligheter att ansöka att få delar av underlagen klassade som konfidentiella. Det finns dock åtminstone tre uppenbara svagheter i förslagets konstruktion som ointetgör kommissionens uttalade ambition att reglerna om konfidentialitet ska undvika negativa effekter för innovationskraften inom EU:s livsmedelsindustri:

- 1) Villkoren för konfidentialitet är till synes mycket stränga och därtill otydligt formulerade – vad innebär t ex ”brådskande åtgärder är väsentliga för att skydda människors eller djurs hälsa eller miljön, t ex i nödsituationer” (föreslagen artikel 39.4 a) och vem avgör när en sådan situation föreligger?

- 2) Kommissionen, Europaparlamentet och alla EU:s medlemsländer ges alla möjlighet att begära ut även konfidentiell information från EFSA vilket innebär att ett betydande antal personer kan få tillgång till sådan information. Risken för läckage av konfidentiell information ökar givetvis ju fler som har tillgång till den.
- 3) Det är betydligt svårare än vad förslaget utgår från att avgöra vad som är konfidentiell information och del av ett företags affärsstrategi. Redan det faktum att ett företag har lämnat in en ansökan om t ex godkännande av ett nytt livsmedel innebär att konkurrenter i hela världen får tillgång till kommersiellt värdefull information och därmed krymper det innovationsförsprång som det ansökande företaget har investerat stora FoU-medel i att uppnå och som är grunden för att kunna räkna hem den gjorda investeringen. Det bör påpekas att godkända ansökningar om t ex nya livsmedel innebär ett generellt godkännande, inte begränsat till det ansökande företaget.

Sammantaget anser därför Livsmedelsföretagen att det bör övervägas vilka andra åtgärder som kan vidtas för att stärka förtroendet för EFSA:s arbete. Att offentliggöra ansökningar när de lämnas in till EFSA kommer att ge konkurrenter runt om i världen oacceptabla insikter i det ansökande företagens kunskap och affärsstrategi i ett väldigt tidigt skede i processen som i många fall kan ta flera år. Den långsiktiga konsekvensen av detta är att livsmedelsföretag i Sverige och inom hela EU kommer bli mindre benägna att investera i FoU och i de fall det är möjligt flyttar sin FoU-verksamhet till andra delar av världen. Detta vore förödande eftersom det råder bred enighet om att FoU-verksamheten inom livsmedelsindustrin behöver öka markant för att bibehålla och utveckla en konkurrenskraftig livsmedelssektor som skapar tillväxt och arbetstillfällen inom EU. Samma förhållanden gäller i högsta grad även för den svenska livsmedelsindustrin, vilket tydligt avspeglas i regeringens satsningar på FoU inom ramen för den nationella livsmedelsstrategin. Av samma anledning är ökade FoU-investeringar också ett av de främsta fokusområdena för Livsmedelsföretagens arbete. Mot den bakgrunden oroas Livsmedelsföretagen starkt av kommissionens förslag vars effekter riskerar att gå i rakt motsatt riktning i dessa avseenden.

Om man över huvud taget ska gå vidare med konceptet att offentliggöra vetenskapliga underlag, vilket alltså framstår som högst tveksamt, bör det vara ett minimum att man i så fall inriktar sig på att offentliggöra sammanfattningar snarare än hela studier, samt att publiceringen sker efter att EFSA publicerat sin riskvärdering och inte innan EFSA ens har inlett sitt arbete.

Det kan tilläggas att Livsmedelsföretagen till fullo ställer sig bakom principen att det är det ansökande företaget som ska bekosta de vetenskapliga studier som krävs för att EFSA ska kunna genomföra en riskvärdering.

För det tredje ifrågasätter Livsmedelsföretagen att förslaget helt och hållet inriktar sig på att öka transparensen i riskvärderingarna, utan att över huvud taget gå in på hur transparensen ska öka i riskhanteringsfasen. Medan EFSA redan idag genomför talrika offentliga samråd och publicerar sina

riskvärderingar på hemsidan, råder inte tillnärmelsevis motsvarande öppenhet hos kommissionen och EU:s beslutande organ vad gäller beslut om riskhanteringsåtgärder. Om man menar allvar med att stärka förtroendet för EU vad gäller livsmedelsrelaterade risker, är det därför mer angeläget att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att öka öppenheten i riskhanteringen, snarare än i riskvärderingen.

- **Samråd med EFSA inför inlämnande av ansökningar**

Livsmedelsföretagen välkomnar kommissionens förslag att företagen ska ges möjlighet till samråd med EFSA inför inlämnandet av en ansökan. Däremot är det inte rimligt att de råd som EFSA ger vid sådana samråd ska offentliggöras, eftersom detta sker i fasen innan en ansökan har lämnats in och som kanske till sist inte ens sker. Det kan förväntas att samråden kommer att innefatta konfidentiell information om produkter/processer och affärs- och forskningsstrategier, varför ett offentliggörande av information från dessa samråd högst sannolikt skulle få de flesta företag att avstå från möjligheten till samråd, vilket givetvis går helt emot syftet.

- **EFSA:s styrelse och experter från medlemsstaterna**

Livsmedelsföretagen noterar delarna i förslaget som gäller tillsättning av ledamöter i EFSA:s styrelse resp vetenskapliga experter från medlemsstaterna och välkomnar syftet att stärka EFSA:s förankring och kapacitet. Däremot har inte Livsmedelsföretagen den insyn som krävs för att avgöra om det aktuella förslaget kan förväntas uppnå syftet och tar därför inte ställning till dessa delar.

Nicklas Amelin
EU-expert

Elisabet Rytter
Forsknings- och nutritionsansvarig

Kopia: Näringsdepartementet